

sig i Regelen ikke ind at vide mere, end han virkelig forstaar sig paa. Men Lærere have, særlig i ældre Tider, ikke sjældent haft en stolt Følelse af at vide saa uhyre meget, netop saa meget stærkere, jo mindre de vidste. Kendskabet til et fremmed Sprog vil bidrage til at give den videre Horisont, der viser, at Verden er stor og gaar langt længere end til Præstens Have. Det trænges der til. Endnu er mange Steder Lærernes Horisont snævrere end ønskeligt, og hvad vi kunne gøre for at udvide den, det bør vi ogsaa gøre. Et fremmed Sprog vil være en stor Hjælp dertil. Men jeg er ligesom den foregaaende Taler egentlig talt tilbøjeligst til at tro, at man skal begrænse sig til eet fremmed Sprog for hver, for at man ikke ogsaa der skal komme ind paa den falske Fuldstændighed, der vil tage alt med og derfor ikke naar noget rigtigt paa noget Punkt. Indskrænker man sig til eet fremmed Sprog, Tysk eller Engelsk, anser jeg det ikke for umuligt, at man med de Kundskaber i Sproget, man kan faa paa Seminariet, vil kunne naa til at blive en dygtig Lærer deri i Folkeskolen. Tager man begge Sprog med, tror jeg, der er større Fare for, at Kundskaberne kun blive til et Lavmaal, der i alt Fald ikke sætter en i Stand til at være Lærer deri.

Der er ogsaa andre Punkter, hvor Maalet for Undervisningen efter min Mening bør udvides. Hvad Religion angaar, vilde jeg f. Eks. være tilbøjelig til at mene, at Religionshistorie var et Undervisnings-emne, der vilde bidrage til at udvide Horisonten, til ogsaa der at vise, om end i en anden Betydning end jeg før brugte Ordet, at Verden naar videre end til Præstens Have. Jeg tror, at Religionshistorie, der naturligt giver Anledning til Sammenligning mellem de forskellige Aandstrin, for hvilke de forskellige Religioner ere Udtryk, meget vel indenfor de Grænser, der kan være Tale om her, vilde kunne drages med ind i Seminariernes øverste Undervisning. En Lærer, en anden end den, jeg før citerede, har ogsaa udtalt sig om Reformationen af Seminarieordningen. For ham skulde Ordningen være den: To Gange to Aar, altsaa fire Aar. De to første Aar skulde der gives en Undervisning, der foregik paa de mindre Anstalter og væsentlig havde Karakteren af en Kundskabsmeddelelse, saaledes at den kunde ende med noget, der lignede en Realafgangseksamen, og betød, at nu havde man de Kundskaber inde; man skulde have; de to sidste Aar skulde efter Mandens Mening Uddannelsen

foregaa paa enkelte store Seminarier, Statsseminarier, hvor man tog mere alsidigt aandeligt fat paa visse af Emnerne, og hvor der skulde herske, for at bruge hans Udtryk, en „konfessionel Frihed“. Der er heri noget af den samme Tanke, som jeg fremhævede — omend han maaske har stillet den frem i en lidt skarpere Form — den, at man skal øves i at sammenligne aandelige Standpunkter og ikke gennem sin Uddannelse som Lærer faa udenfra slaaet fast, at der kun er eet aandeligt Standpunkt at tilegne sig, eet, om hvilket man mener at kunne sige: Her er den hele Sandhed inde. Det er fra Læreruddannelsens Synspunkt, jeg ser herpaa. Noget andet er det, hvorledes man fra et kirkeligt Synspunkt vil se paa den samme Sag. Det er selvfølgelig ikke udelukket, at den, som saaledes er opdragen i konfessionel Frihed, derfor meget vel personlig kan finde sin Havn indenfor en bestemt Konfession, men det er blot ikke Læreruddannelsens Opgave at føre den Vej; dens Opgave er at udvikle den selvstændige Personlighed, at skabe Betingelser for en alsidig Sammenligning.

Paa samme Maade er der formodentlig Mulighed for andre videre Synspunkter, der kunde gøre sig gældende overfor Undervisningen paa Seminarierne. Alt dette er i Øjeblikket henlagt til Ministeriets Afgørelse. Vi maa haabe, at den finder Sted ud fra saa rummelige Synsmaader som muligt.

Saa har der været talt om den afsluttende Prøve. Jeg er enig med dem, som mene, at det er heldigt, Lærernes Ret til at eksaminere er bleven opretholdt i Forslaget. Jeg talte for den ved vor sidste Behandling af Seminarieforholdenes Ordning, og jeg har den samme Mening nu, væsentlig ud fra den samme Grund, som den Gang var den afgørende for mig, at jeg Aaringer igennem havde set, hvorledes Skyggen af Eksamenkommissionen greb forstyrrende ind i Lærernes daglige Arbejde. Jeg har der ikke væsentlig tænkt paa Eksamen, jeg har tænkt paa, hvorledes Undervisningen kunde fremmes paa bedste Maade. Tanken om Eksamenkommissionen har bidraget til at splitte Elevernes Interesse i to forskellige Dele, bag det, Læreren lærer dem, tænke de hvert Øjeblik paa: Er det nu ogsaa netop akkurat det, som den fremmede Eksaminator ønsker? Det bidrager til at undergrave Tilliden til Læreren og hindrer, at Eleverne med fuld Hengivelse slutte sig til hans Undervisning. Men det